

Widzieć niewidzialne

**podstawowe informacje o handlu ludźmi
i przemocy ekonomicznej**

Świat stoi przed nami otworem. Zniesienie granic umożliwiło bezproblemowe podróżowanie. Perspektywa dobrego zarobku i życia poza granicami naszego kraju bywa na tyle kuszącą propozycją, że wiele osób decyduje się bezkompromisowo na proponowaną im pracę lub naukę. Niestety w wielu przypadkach to marzenie o lepszej przyszłości kończy się prawdziwym dramatem. Dramatem, który z perspektywy doświadczeń ofiar można dzisiaj nazwać współczesnym niewolnictwem.

Niewolnictwo XXI wieku to problem dotyczący całego świata. Ludźmi handluje się nie tylko w krajach Trzeciego Świata, czy miejscach słabo rozwiniętych, gdzie np. zmuszanie dziewczynek do małżeństwa jest właściwie na porządku dziennym. Niestety takie praktyki widoczne są również w państwach, w których poziom cywilizacyjnego rozwoju jest wyższy. Schemat najczęściej jest bardzo podobny – kobiety wykorzystuje się do prostytucji, mężczyzn do przymusowych i ciężkich prac fizycznych, całe rodziny do wyłudzenia pomocy socjalnej, a dzieci do przymusowego żebractwa i pracy w przemyśle pornograficznym.

Ofiary handlu ludźmi często popadają w niewolę, są oszukiwane i mamione fałszywymi obietnicami dobrze płatnej pracy. Migranci, którzy pokonują niebezpieczną drogę uciekając przed konfliktami zbrojnymi, ubóstwem i prześladowaniem, są również narażeni na handel ludźmi. Człowiek, który znajduje się sam w obcym kraju, łatwo może zostać pozbawiony paszportu, może być wciągnięty w długi i być wykorzystywany w nielegalnej pracy. Dla dzieci i młodych ludzi oznacza to skomplikowane sytuacje życiowe, koniec edukacji i zaprzeczenie marzeń. Jest to atak na najbardziej podstawowe prawa człowieka i fundamentalne wolności.

Odkąd Polska stała się częścią Unii Europejskiej możliwy jest swobodny przepływ w obrębie krajów członkowskich. Początkowo obowiązywały tzw. okresy przejściowe, które ograniczały nam dostęp do zagranicznych rynków pracy. Teraz już ich nie ma. Legalną pracę możemy podjąć w dowolnym kraju Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) obejmującego wszystkie kraje UE oraz Islandię, Norwegię i Liechtenstein (to wyjątek: rynek zamknięty dla obcokrajowców). Bez przeszkód prawnych można pracować w Szwajcarii, która nie należy wprawdzie do UE ani EOG, ale także otworzyła dla Polaków swój rynek pracy.

Mimo tych uregulowań prawnych zawsze można trafić na nieuczciwych ludzi, którzy mogą wykorzystać naszą słabość np. nadmierną ufność oraz niewiedzę. Handel ludźmi jest jednym z większych zagrożeń współczesnego świata.

Irek szukał pracy już od kilku miesięcy. Miał na utrzymaniu żonę i małe dziecko. Był młodym człowiekiem, który jak wielu innych w jego wieku miał problem ze znalezieniem pracy, która gwarantowałaby bezpieczeństwo jego rodzinie. Czasami pracował dorywczo zarabiając mniejsze kwoty pieniędzy, jednak one nie starczyły na długo, a rachunki i zobowiązania kredytowe systematycznie pojawiały się w skrzynce pocztowej. Sytuacja materialna stawiała się coraz cięższa, a systematyczne choroby małego dziecka uniemożliwiały pracę żonie. Pewnego razu wykonując zlecenie podestane przez kolegę dowiedział się o dobrze płatnej, zagranicznej pracy. Nie był wykwalifikowanym robotnikiem, ale znajomy twierdził, że zleceniodawcy chodzi przede wszystkim o szybkie wykonanie pracy. W związku z tym jest w stanie zatrudnić większą ilość ludzi i zaoferować im konkretną sumę pieniędzy. Była to praca związana z remontami opuszczonych mieszkań i domów we Włoszech. Irek oszczędzając pieniądze sam wykonał wszystkie remonty we własnym mieszkaniu, więc uznał, że sobie poradzi, a w przypadku braku innego zajęcia, gwarantowana praca na kilka tygodni była wręcz wybawieniem z ich aktualnych kłopotów finansowych. Martwił się trochę barierą językową, jednak znajomy zapewniał, że na miejscu pracuje wielu Polaków, więc bez problemu będzie można się porozumieć. Nie zastanawiał się dłużej i skorzystał z okazji. Przecież nie codziennie los daje taki prezent. Na miejscu okazało się, że warunki w jakich przyszło mu mieszkać i pracować są tragiczne. Razem z innymi mężczyznami spał w zimnej hali, pracował po 14 godzin na dobę. Jeśli ktoś nie był w stanie pracować nie otrzymywał żadnego posiłku. Jedzenie wydawano tylko dwa razy na dobę w bardzo skromnej postaci. Najbardziej martwiło go to, że jego telefon podobnie jak innych osób przestał działać i nie mógł się skontaktować z rodziną. Gdy powiedział, że chce wracać do domu, że nie tak wyobrażał sobie tą pracę, został brutalnie pobity. Tego dnia nie dostał również jedzenia. Przy najbliższej okazji uciekł z tego obozu pracy. Do dzisiaj nie przyznał się bliskim, co tak naprawdę go spotkało. Zmyślił, że całe zarobione oszczędności zostały mu skradzione w drodze powrotnej. Myśl o wstydzie i spotkanym upokorzeniu powstrzymuje go dalej, aby komukolwiek o tym opowiedzieć. Jest przecież dorosłym mężczyzną, a został oszukany jak naiwne dziecko.

Monika właśnie skończyła liceum i nie dostała się na studia. Postanowiła zapisać się na studia zaoczne i rozpocząć pracę. W sobotni wieczór wraz ze swoimi koleżankami wybrała się na imprezę. Tam poznała uroczego Marka, który przez cały wieczór nie spuszczał z niej wzroku. Był bardzo miły i cały czas prawiąc Monice komplementy zachwycał się jej urodą. Powiedział, że właśnie kończy zarządzanie na tej samej co Monika uczelni. Powiedział również, że od dwóch lat systematycznie jeździ do Holandii, gdzie w każdej wolnej chwili dorabia sobie w firmie u znajomych rodziny. Chtopak wzbudzał zaufanie, wydawał się szczerzy i poważnie zainteresowany Moniką. Para zaczęła się spotykać. Już po miesiącu Marek zaproponował Monice, żeby pojechała z nim w najbliższym czasie do znajomych, aby zarobić trochę pieniędzy na zaplanowaną zagraniczną wycieczkę. Przekonywał, że skoro Monika nie studiuje dziennie, to nawet mogłaby zostać tam dłużej, co z pewnością będzie dla niej bardzo opłacalne. Każdy kolejny dzień w firmie znajomych to dodatkowy pieniądz, który z pewnością jej się przyda, chociażby na pokrycie opłat związanych z nauką. Dziewczyna nie chciała wyjeżdżać i rozstawać się z bliskimi, jednak problemy związane ze znalezieniem pracy na miejscu zaczęły ją po pewnym czasie frustrować. Marek systematycznie kusił możliwością szybkiego zarobku sporej sumy pieniędzy. Dodatkowo jego obecność miała gwarantować rozwiązanie potencjalnych problemów lub pomóc w przypadku bariery językowej. Po pewnym czasie Monika uległa. Na początku wyjazd miał trwać tylko dwa tygodnie. W przypadku, gdyby warunki pracy nie odpowiadały, Monika miałaby po tym czasie wrócić do kraju. Wszystko wydawało się bezpieczne i całkowicie zorganizowane przez Marka. Dodatkowo dziewczynę uspokajały rozmowy Marka przez telefon z przyjaciółmi w Holandii dotyczące szczegółów ich wyjazdu. Podjęła decyzję. Wyjechali wcześniej rano. Rodzicom powiedziała, że zabiera się ze znajomym w krótką podróż, która może zamienić się w stałą pracę. O szczegółach nie chciała opowiadać, aby nie zapeszać całej sprawy. Wcześniej wyjeżdżała już za granicę z koleżankami, mieszkając w wynajętych mieszkaniach zwiedzała europejskie metropolie. Więc tym razem nikt nie sądził, że może stać się coś złego. Tuż przed dojazdem do celu ich podróży Marek zatrzymał się na stacji benzynowej, aby zatankować samochód,

zapytał się, czy Monika ma ochotę na kawę. Nie miał drobnych, więc dziewczyna ufnie dała mu swój portfel, w którym również były wszystkie jej dokumenty. Monika widziała, że przed tym jak poszedł płacić, rozmawiał z jakimś obcym mężczyzną wskazując swój samochód. Myślała, że to ktoś z obsługi stacji. Po chwili ten właśnie mężczyzna niespodziewanie wskoczył za kierownicę ich samochodu i energicznie ruszył przed siebie informując, że jest kolegą Marka, i dowiezie ją do celu podróży. Dziewczyna była tak zaskoczona, że zanim zdążyła zaprotestować pędzili już autostradą w nieznanym jej kierunku. Dodatkowo mężczyzna nie sprawiał miłego wrażenia i trochę się go obawiała. Na miejscu zabrano jej telefon komórkowy, pobito ją i poinformowano, że będzie wożona do klientów „na godziny”. Koszmar Moniki trwał dwa lata.

Oba te przykłady pokazują, że każdy może zostać ofiarą. Sprawca rozpocznie swoją pracę od werbunku. Sposobów jest wiele, a najczęstsze to:

- ↳ na miłość;
- ↳ atrakcyjną propozycję pracy;
- ↳ możliwość przeżycia niezapomnianej przygody.

Sprawca odpowiedzialny za werbunek może również wykorzystywać trudną życiową sytuację w jakiej się znaleźliśmy, proponując nam możliwe scenariusze rozwiązania. Kiedy jesteśmy w trudnej sytuacji zapominamy o bezpieczeństwie i często mimo, że propozycja może nie być wiarygodna chcemy do końca wierzyć, że jest prawdziwa i pomoże nam wybrnąć z kłopotów. Jesteśmy wtedy bardzo łatwym celem dla „werbownika”.

Jeśli już podejmiemy decyzję o wyjeździe, pamiętajmy, że każdy obywatel wyjeżdżający do pracy za granicę powinien zapoznać się z podstawowymi zasadami bezpieczeństwa. Przygotowując się do zagranicznego wyjazdu warto przestrzegać kilku podstawowych zasad:

Nie korzystaj z ofert osób budzących niepokój, dokładnie czytaj umowy, jeśli tylko otrzymałeś je przed wyjazdem.

Pytaj o wszystko – o specyfikę pracy, o zarobki, zakres obowiązków, ubezpieczenie, warunki zakwaterowania, współpracowników. Im więcej pytań zadasz przed wyjazdem, tym więcej cennych informacji zbierzesz. Pamiętaj, brak konkretnych informacji lub ich niewiarygodność powinny budzić Twój niepokój.

Upewnij się, że agencja zatrudnienia posiada stosowne dokumenty i certyfikat. Na tej stronie internetowej znajdziesz wiele ciekawych podpowiedzi, jak sprawdzić potencjalnego pracodawcę. (www.kraz.praca.gov.pl)

Zachowaj ostrożność w przypadku ofert prasowych zawierających jedynie numer telefonu, jeśli w trakcie rozmowy nie otrzymasz adresu pośrednika – zrezygnuj, oferta powinna być dla ciebie podejrzana.

Jeśli otrzymałeś adres, sprawdź go. Za pomocą szeregu aplikacji internetowych możesz sprawdzić, czy taki adres w ogóle istnieje i co się pod nim kryje.

Nie spotykaj się z pośrednikiem poza biurem firmy, szczególnie w jakimś odosobnionym podejrzanym dla Ciebie miejscu.

Przed wyjazdem zawsze żądaj spisania umowy – najlepiej po polsku, umowa i jej załączniki powinny być dla ciebie zrozumiałe.

Zapoznaj się z informacjami o życiu i warunkach pracy w kraju, do którego wyjeżdżasz, pamiętaj, że zarówno jego kultura, zwyczaje i prawo mogą być odmienne od zasad funkcjonujących w Polsce.

Zabierz ze sobą dokumenty niezbędne do podjęcia zatrudnienia (przetłumaczone na język kraju pracodawcy).

Zostaw najbliższym adres, pod którym będziesz przebywać oraz numer telefonu kontaktowego. Warto również poinformować rodzinę o tym, jak będzie wyglądał harmonogram Twojego pobytu, aby wiedzieli, że brak z Twojej strony systematycznego kontaktu, powinno budzić w nich niepokój.

Zabierz ze sobą pieniądze na przeżycie kilku dni za granicą oraz na powrót do kraju, staraj się nie posiadać większej kwoty pieniędzy przy sobie.

Weź ze sobą adres i numer telefonu najbliższego konsulatu w kraju, w którym będziesz przebywać.

Sprawdź, czy w kraju, do którego wyjeżdżasz działa instytucja lub organizacja pozarządowa, która w razie napotkania problemów będzie mogła udzielić Ci pomocy.

Pamiętaj, znajomość nawet kilku słów w języku kraju, do którego się udajesz może być bardzo pomocna w przypadku poszukiwania pomocy.

Podejmując decyzję kieruj się zdrowym rozsądkiem, a nie emocjami. Emocje powodują, że zapominamy o swoim bezpieczeństwie i podejmujemy niepotrzebne ryzyko.

Do tej pory ofiary pochodzące z Polski były identyfikowane między innymi w takich krajach jak: Wielka Brytania (405 osób), Holandia (187osób), Niemcy (92 osob), czy Francja (12 osób).

Spośród obywateli UE, którzy zostali zidentyfikowani jako ofiary handlu ludźmi w Polsce, największe grupy stanowili obywatele Rumunii i Bułgarii.

Spośród zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi będących obywatelami UE, najwięcej pochodziło z Bułgarii, Rumunii, Holandii, Węgier i Polski.

(Raport eurostat 2015 „Trafficking in human beings”)

Czasami możemy być świadkiem niepokojącej sytuacji, która może dotyczyć kogoś obok.

Każda ofiara handlu ludźmi przeżywa osobisty dramat. Musimy pamiętać, że ofiary niechętnie informują o doznanej krzywdzie. Może to wynikać z różnych powodów, m.in.:

- poczucia winy za to, co im się przydarzyło,
- obawy przed konsekwencjami prawnymi,
- wstydu,

- obawy przed zemstą ze strony sprawców,
- poczucia lojalności wobec sprawców lub istnienia wytworzonej silnej więzi emocjonalnej ze sprawcą,
- braku świadomości, iż są ofiarami przestępstwa.

Co powinno szczególnie zaniepokoić i co należy wtedy zrobić?

Jeśli z naszych obserwacji wynika, że:

- osoba prawdopodobnie była zmuszana do wykonywania czynności zarobkowych lub czynów zabronionych (np. do żebrania lub kradzieży),
- była zmuszana do prostytucji lub innych czynności seksualnych (nawet jeśli w swojej ocenie czyniła to dobrowolnie),
- prawdopodobnie stosowano wobec tej osoby przemoc fizyczną lub/i psychiczną,
- przetrzymywano ją siłą stosując różnego rodzaju groźby,
- pozbawiono ją czasowo kontaktu ze światem zewnętrznym oraz z rodziną,
- szantażowano, zmuszając do zobowiązań finansowych.

W takich przypadkach koniecznym jest natychmiastowe poinformowanie o zaistniałej sytuacji koordynatora do walki z handlem ludźmi ustanowionego we właściwej komendzie wojewódzkiej Policji lub oddziale Straży Granicznej, a także wskazane jest skontaktowanie się z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi (KCIK) +48 22 628 01 20.

Przemoc ekonomiczna to zachowanie mające na celu kontrolę zdolności partnerki/ra do nabywania, utrzymywania i korzystania z zasobów ekonomicznych. Zachowania te zagrażają ekonomicznemu bezpieczeństwu i niezależności tych osób. Sprawca przemocy ekonomicznej używa pieniędzy albo innych wartości materialnych do zaspokojenia swojej potrzeby władzy i kontroli. W ten sposób podporządkowuje sobie partnerkę lub partnera.

Zdarza się w relacjach niezależnie od poziomu zarobków i w różnych kombinacjach: kiedy mężczyzna pracuje, a kobieta nie, lub przeciwnie, kiedy kobieta utrzymuje rodzinę, a mężczyzna nie pracuje. To wykorzystywanie pieniędzy lub innych środków materialnych do zyskania kontroli w przemocowej relacji. Jest niezgodna z prawem, tak jak inne formy przemocy. Osoby jej doświadczające mogą skorzystać z pomocy prawnej. Jest nie tylko wynikiem prywatnych nieporozumień, ale ma swój fundament w systemowych nierównościach płci. Z tego powodu jest najtrudniej dostrzegalnym typem przemocy, a jej przejawy są często usprawiedliwiane jako element porządku społecznego. Przemoc ekonomiczna jest opisana jako jeden z czterech głównych rodzajów przemocy w Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Ratyfikacja Konwencji zobowiązała Polskę do systemowej pomocy osobom doświadczającym przemocy ekonomicznej. Przemoc ekonomiczna jest częściej dostrzegana przez kobiety niż przez mężczyzn.

Kobiety także częściej doświadczają przemocy ekonomicznej. Jest często traktowana jak przejaw wyzysku człowieka przez człowieka. W skrajnych przypadkach prowadzi do handlu ludźmi.

Handel ludźmi to przestępstwo.

Aktualnie obowiązujący przepis art. 189a § 1 kk jest sformułowany bardzo jasno. Kto dopuszcza się handlu ludźmi podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3. Zagrożenie taką karą oznacza, że handel ludźmi jest zbrodnią, czyli czynem o bardzo dużej szkodliwości społecznej. Jest to z pewnością bardzo poważne i groźne przestępstwo. Ponadto przestępstwem jest również czynienie przygotowań do handlu ludźmi oraz niezawiadomienie organów ścigania w razie posiadania wiarygodnych wiadomości o przygotowaniu, usiłowaniu lub dokonaniu handlu ludźmi.

Pamiętajmy, że przestępstwo to jest ścigane z urzędu, czyli niezależnie od woli pokrzywdzonego.

Przestępstwo dotyczące handlu ludźmi godzi w najwrażliwsze sfery życia człowieka, w prawo do decydowania o sobie, o swoim życiu, o wyborze miejsca pobytu i sposobu postępowania. Człowiek staje się towarem o wartości handlowej z wyznaczoną datą przydatności do celów zamierzonych przez sprawców. Najczęściej jest to eksploatacja seksualna lub ekonomiczna, w tym praca przymusowa, żebractwo, zmuszanie do kradzieży lub popełniania innych przestępstw, przymusowe pobieranie organów.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 115 § 22 kk handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem...:

- 1) przemocy lub groźby bezprawnej,
- 2) uprowadzenia,
- 3) podstępu,
- 4) wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,
- 5) nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,
- 6) udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą.

w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka albo w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1-6. Warto zwrócić uwagę, że ze zbrodni handlu ludźmi mamy do czynienia także wtedy, gdy ofiara świadomie godzi się na bycie towarem, do czego najczęściej skłania ją trudna sytuacja materialna. Jeżeli chodzi o małoletnich (osoby do 18 roku życia), którzy stali się obiektem werbunku, transportu, przekazywania czy przyjmowania, handel ludźmi zachodzi nawet wtedy, gdy sprawca nie używa przemocy, groźby, uprowadzenia, podstępów, czy nadużycia stosunku zależności, ani też nie udziela korzyści majątkowej np. osobie sprawującej opiekę nad dzieckiem.

Musimy pamiętać, że Polska, która początkowo w latach 90-tych ubiegłego wieku, była głównie krajem pochodzenia ofiar, od dłuższego czasu pełni funkcję kraju:

- pochodzenia,
- tranzytu ofiar (czyli kraju docelowego).

Handel ludźmi nie musi być transgraniczny, może odbywać się tylko na terenie jednego państwa, choć najczęściej ma charakter międzynarodowy. Zajmują się nim zwykle zorganizowane grupy przestępcze, gdyż jest to intratny proceder, porównywalny do handlu bronią i narkotykami, a jednocześnie obciążony stosunkowo niewielkim ryzykiem i nie wymaga wielu nakładów. Sprzyja mu popyt na tanią siłę roboczą i na usługi seksualne oraz ciągle zbyt niska świadomość społeczna na temat handlu ludźmi.

Ofiara tego przestępstwa, poza nielicznymi wyjątkami, nie godzi się na wykorzystanie albo przynajmniej nie akceptuje skali wykorzystania (np. godzi się na prostytucję, ale nie w tak drastycznych formach, jakie narzucają sprawcy).

Ten sprzeciw ofiary najczęściej powoduje, że są w stosunku do niej popełniane kolejne czyny zabronione takie jak:

- pozbawienie wolności (art. 189 kk),
- uszkodzenie ciała, pobicie (art. 156 kk i nast.),
- groźby karalne (art. 190 § 1 kk),
- zmuszanie do określonego zachowania (art. 191 § 1 kk) np. do żebractwa, kradzieży,
- zmuszanie do uprawiania prostytucji (art. 203 kk),
- utrwalanie wizerunku nagiej ofiary lub ofiary w trakcie czynności seksualnej poprzez użycie przemocy, groźby, podstęp (art. 191a § 1 kk), często w celu późniejszego szantażu,
- kradzież lub zatrzymanie dokumentów tożsamości (art. 275 § 1 kk, art. 276kk),
- aplikowanie narkotyków (przestępstwa z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii).

Ofiary handlu ludźmi to osoby, które **przeżyły głęboką traumę**, ich psychika jest z reguły bardzo poraniona, nie mają zaufania do otoczenia. Dlatego ofiara może liczyć na:

- przesłuchanie przez osobę tej samej płci,
- niezmiennność osoby prowadzącej postępowanie przygotowawcze,
- udział psychologa (jeśli to konieczne),
- udział przedstawiciela organizacji społecznej wspierającej ofiary handlu ludźmi,
- minimalizowanie ilości przesłuchań,
- przesłuchanie przed sądem już w toku postępowania przygotowawczego, gdy istnieje obawa, że w późniejszym czasie nie będzie można tej czynności wykonać,
- okazanie w sposób wyłączający bezpośredni kontakt ofiary z osobami okazywanymi (przez tzw. lustro fenickie),
- zastrzeżenie danych adresowych do wyłącznej wiadomości prokuratora i sądu,
- w wyjątkowych wypadkach, tj. gdy zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach pokrzywdzonego lub osoby dla niego najbliższej – decyzja o zachowaniu w tajemnicy tożsamości świadka, w tym danych osobowych (świadek incognito – art. 184 kpk), oczywiście ma to uzasadnienie, gdy

osób pokrzywdzonych jest więcej,

- zdroworozsądkowa ocena zachowań pokrzywdzonego sprzecznych z prawem, a bezpośrednio wynikających z sytuacji jego zależności od sprawców.

Warto zapamiętać:

- istnieją instrumenty prawne pozwalające na skuteczne ściganie sprawców handlu ludźmi, z jednoczesną dbałością o prawa ofiar,
- pokrzywdzeni mogą korzystać z szerokiej oferty wsparcia ze strony organizacji pozarządowych udzielających pomocy psychologicznej, w razie potrzeby skorzystać ze schronienia, wyżywienia, wsparcia profesjonalistów i programów reintegracji społecznej, pomagających w powrocie do normalnego życia,
- powinno być to zachętą do czujnego obserwowania rzeczywistości, by zidentyfikować osoby będące ofiarami lub zagrożone handlem ludźmi i zachęcić je do zawiadamiania organów ścigania o przestępstwie lub uczynić to osobiście,
- wiedza o handlu ludźmi jest potrzebna każdemu, bo niemal każdy może stać się ofiarą lub pomóc ofierze.

Gdzie znaleźć szczegółowe informacje i kto zajmuje się problematyką handlu ludźmi i pomocą ofiarom:

1. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji <http://www.mswia.gov.pl>
2. Straż Graniczna <http://www.strazgraniczna.pl>
3. Komenda Główna Policji <http://www.policja.pl>
4. Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi <http://www.kcik.pl>

Organizacje pozarządowe i międzynarodowe:

1. Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada” <http://www.strada.org.pl>
2. Fundacja Dzieci Niczyje <http://www.fdn.pl>
3. Itaka – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych <http://www.zaginieni.pl>
4. Stowarzyszenie Po-Moc <http://www.po-moc.pl>
5. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć <http://www.pomocprawna.org>
6. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji <http://www.iom.pl>

Instytucje i organizacje międzynarodowe:

1. Strona Unii Europejskiej nt. handlu ludźmi <http://ec.europa.eu>
2. Międzynarodowa Organizacja Pracy <http://www.ilo.org>
3. OSCE Organization for Security and Co-operation in Europe Office for Democratic Institutions and Human Rights <http://www.osce.org/odihr/>
4. OSCE ODIHR – Baza aktów prawnych dotyczących handlu ludźmi <http://www.legislationline.org>

Pamiętaj, przestępstwa handlu ludźmi są bardzo często dla nas niewidoczne, skrzętnie ukrywane zarówno przez sprawców jak i ofiary. Skala zjawiska jest z pewnością o wiele większa niż ta, o której informują instytucje.

Odpowiednio się przygotowując, zbierając informacje i udzielając pomocy osobom jej potrzebującym mamy szansę sprawić, że niewidzialne zostanie zauważone.

Kontakt z koordynatorami do walki z handlem ludźmi Policji Zachodniopomorskiej:

**Wydział Kryminalny Komenda
Wojewódzka Policji w Szczecinie**

tel. 91 82 11734, kom. 695908999;

Komenda Miejska Policji w Szczecinie

tel. 91 82 13826

Komenda Miejska Policji w Koszalinie

tel. 94 34 29164

Komenda Miejska Policji w Świnoujściu

tel. 91 32 67543

**Komenda Powiatowa Policji
w Białogardzie**

tel. 94 31 58 542

**Komenda Powiatowa Policji
w Choszcznie**

tel. 95 76 59562

**Komenda Powiatowa Policji w Drawsku
Pomorskim**

tel. 94 36 30543

**Komenda Powiatowa Policji
w Goleniowie**

tel. 91 46 02545

**Komenda Powiatowa Policji
w Gryficach**

tel. 91 38 57546

Komenda Powiatowa Policji w Gryfinie

tel. 91 43 26856

**Komenda Powiatowa Policji
w Kamieniu Pomorskim**

tel. 91 38 25544

**Komenda Powiatowa Policji
w Kołobrzegu**

tel. 94 35 33568

Komenda Powiatowa Policji w Łobzie

tel. 91 56 15542

**Komenda Powiatowa Policji
w Myśliborzu**

tel. 95 74 77558

Komenda Powiatowa Policji w Policach

tel. 91 42 47543

Komenda Powiatowa Policji w Pyrzycach

tel. 91 57 79542

Komenda Powiatowa Policji w Stawnie

tel. 59 81 00542

**Komenda Powiatowa Policji
w Stargardzie Szczecińskim**

tel. 91 48 13564

Komenda Powiatowa Policji w Szczecinku

tel. 94 37 53553

Komenda Powiatowa Policji w Świdwinie

tel. 794 36 50524

Komenda Powiatowa Policji w Watczu

tel. 67 25 04542

www.szczecin.kwp.gov.pl

www.wzp.pl

Projekt sfinansowany z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego